

Ladja pa, kakor če žrebci, zapreženi v urno četverko, hkrati se v dir poženo, po polju, pod biča udarci, glave visoko dvigaje ko burja drevijo po cesti: ladjin se rilec vzpenja tako...

Podobno tudi v IV. spevu Odiseje vv. 708/9.

Mislím, da je lebdela ta podoba pred očmi tudi Prešernu, ko je v »Lepi Vidi« zapisal naivni, tako gladko tekoči verz: »ko je barka že po morju stekla«. Kajti v narodni pesmi tega verza ni, narodna pesem ima v vseh inačicah le: »Al' ko sta od kraja odtegnila, se zjokala Vida je in rekla.« Gotovo to ni slučaj; kajti isti glagol »teči« (gr. *ῥέειν*) se tudi sicer pri Homerju zelo pogosto uporablja v zvezi z ladjo.

Joža Mežè

NEKAJ IZ PREKMURSKEGA BESEDIŠČA

Med slovenskimi narečji so obrobna vsekakor najzanimivejša, ker so zaradi starinskih posebnosti v skladnji in besedju precej daleč od osrednjih govorov. Naslednji sestavek ima namen, prikazati drobec prekmurskega besedišča, ki sem ga nabrala južno od Sobote v vaseh Bakovci, Beltinci, Dokležovje, Odranci in Srednja Bistrica. Navajam le besede, ki jih Pleteršnik nima v svojem besednjaku kljub sorazmerno bogati zbirki prekmurskih besed.

Gospodinja je vörtinja. Pri kuhi potrebuje láboško (madž. za kozico), pogačo peče v bidráci (prleško bider = šarkelj). Vilice so rášuške, klákaš je razmajan pipec. Zelo priljubljena jed je »bujta rêpa«; to je kislá repa s pšenom in svežo svinino, kadar »pujceka bujejo«. Posušena jabolka, po naše krlhji, so šklójce. Zanimiva je samostalniška raba pítí za pijačo.

Po hišah imajo lesene strope (mosnice) in zidane, ki jim pravijo čakatúr (iz štukatura). Veža je práklit (Plet. predkletje), zapah pri vratih zásün.

Za živino je v rabi beseda m a r a (po madž.). Svinja ne kruli, ampak brüli. Kraj, kamor zagrebajo živali, je mrlinšček (Plet. mrlina = crkovina). Čmrlj je čämälár, samec krastače je kurát.

Nedorasli koruzi pravijo furki, šalotka je óšlák, bezeg je zóbovec, praproti rečejo prápruk. Macesnov les je r ä l o f leis (po nem.). Grča na debłu je sukiéu. Za suhe veje sem slišala dva izraza: sújázän in pílázän. Živa meja je pásika. Kar prinaša voda, imenujejo splávišče. Tudi za izplakniti uporabljajo spláviti.

Seno grabijo s kvartami (velike grablje), zgrabijo ga v návile, večje kopice pa imenujejo bagle. Seno spravljajo skozi lino v hlevu, á k ä r (nem. Erker?). Ojnicam pri vozu rečejo rut, verigi na ojev, s katero pripenjajo omote (komate), pa nágrnica. Vrv je vajáčka, oselnik dúlek. Püta je koš za na rame, jerbasu pravijo kórbeu. Velik oblič, spehalnik, je s p e j (speh). Vratnica je na koncu njive, kjer se orač obrne. Slamo, ki jo rabijo za pokrivanje streh, skítijo (ravnaajo). Zanimiv je izraz b ü r za jez (tudi Müro bürijo), manjši jez, n. pr. pri mlinu, je pa z á p o r.

Členek na prstih je stávica ali čuntíeu, hrustanec je räménščavec. Otrok, ki so ga dali v rejo, je skrmlänäk. Za ceremonijo sem slišala dva izraza: präcimba in obrlénc. (Obrenc sem zapisala tudi na Jezerskem.)

Iz cerkvenega govora so v rabi prédganca, spovedárnica, svéstvo (monštranca), ukóruš (kor). Mavrici pravijo božadóga. Pámetnica pomeni korobač (prim. pametivo).

Najemnina je árenda, bajtar kúčar, župan pa rihtar. Iz časov, ko je prekmurski kmet služil madžarskim grofom, je ostala beseda béroš (hlapec na veleposestvu, ki je plačan s pridelki).

Oš ä piti pomeni objeti. Krojač ošäpi, ko vzame mero. Objeti v znamenje ljubezni pa izraža obínouti. Za kam se odpravljaš? sem redno slišala kama se pákivaš? Če čujejo pri mrliču, vöröstüvljejo (madž.). Za sramežljiv rabijo nesramen. Umazan, knjižno tudi omadeževan, je ftäpäni (neftäpäna Mati božja). Razgaljen je rezgäjgani, neumen klüknjäni. Noseča žena je črváta (črvou pomeni trebuš) ali šörka (široka). Zaimék drug nadomešča äjni (prim. ino-), adverba dokler in nazadnje se glasita pokéč in pokäsnič. Kdor dela velike korake, stopa náduze (na dolgo).

V Bakovcih so mi pripovedovali, da je prišla »deklína po dáräie«, to se pravi, da je prišla vabit na poročno gostijo. Ob tej priložnosti ji v vsaki hiši kaj dajo.

Zelo mi je všeč reklo poštäníe van dan ali poštäníá ste v rejdni, ki mu sledi kaka manj dostojna beseda ali stavek. Nastopa torej v pomenu: oprostite, pardon!

Ocene in poročila

ČLOVEK — UMETNIK

Odločno dvomim o vrednosti kritičnega početja, ki ga odlikuje neutemeljena odklonilna, kretnja skorajda celotnega načina in rezultata Pogovorov¹ in za katero je značilen takšenle notranji red: Iz celotnega teksta, ki ga kritiziraš, si izbereš nekaj podatkov za to, kar hočeš dokazati, in tako dobljeni dokaz posplošiš kot veljavno formulo za celotno delo. Ta, danes že žloglasna formula je drastičen primer pozitivistične metode. »Razumeti pesnika iz njegove determiniranosti v času in prostoru« imaš za izključno pozitivistično stremljenje in, ko slednjič s svojim ocenjevalnim postopkom potrdiš »nemoč pozitivističnega prizadevanja v iskanju stvarnega temeljnega rezultata«, odložiš pero. Z milo sodbo, da globina spoznanja stavlja sodbam meje, se želim izogniti podrobnejšemu razčlenjevanju označene kritične metode in njenega plodu².

Naslov knjige Marje Boršnikove že sam deloma nakazuje vsebino in pot do nje: gre za preverjeno in v dialogu ujeta pesnikovo osebno gradivo, ki bo služilo bodoči monografiji. Dr. Boršnikova, avtorica Pogovorov, izrečno

¹ Marja Boršnik, Pogovori s pesnikom Gradnikom, Maribor 1954. Založba Obzorja, št. 156 + (IV).

² Miklavž Prosenc, Razmišljanja o Pogovorih, Beseda 1955, str. 245 itd.